

ANEXA 3: RAPORT DE EVALUARE A IMPACTULUI PROIECTULUI/PROGRAMULUI

I. Rezumatul proiectului

Denumirea proiectului/programului:	Dezvoltarea sistemului de management al deșeurilor solide, inclusiv colectarea separată, reciclarea, crearea poligoanelor (Etapa I)
Codul proiectului/programului:	9890
Data aprobării finanțării:	23.02.2012 (conform deciziei CNCDR nr. 5/12)
Localizarea proiectului/programului:	Regiunea Centru, or. Orhei și 4 localități rurale învecinate (s. Pelivan, s. Mitoc, s. Bolohan, com. Step-Soci).
Data demarării – actual:	29.03.2012
Data finalizării - planificat:	12 luni
Data finalizării - posibil:	20.12.2012 (conform deciziei CNCDR nr. 17/12)
Bugetul total: mii lei	4 218,58 mii lei (3 694,7 din FNDR)

1. Descrierea succintă a contextului general al proiectului/programului, conform cererii de finanțare:

Proiectul dat a avut drept scop organizarea managementului deșeurilor, care după implementare urma să aibă un impact pozitiv și să asigure durabilitatea în domeniul protecției factorilor de mediu.

2. Intervenția logică a proiectului/programului, conform cererii de finanțare:

II. Raport de evaluare a impactului proiectului/programului

Denumirea proiectului/programului:	Dezvoltarea sistemului de management al deșeurilor solide, inclusiv colectarea separată, reciclarea, crearea poligoanelor (Etapa I)
Codul proiectului/programului:	9890
Data evaluării:	23.07.2020 – 10.09.2020
Regiunea de Dezvoltare:	Centru
Apelul:	2010
Prioritatea SDR:	Prioritatea 3 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice” Măsura 3.2 „Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor solide, inclusiv colectarea separată, reciclarea și crearea poligoanelor moderne de stocare a deșeurilor nereciclabile”
Solicitantul:	Primăria orașului Orhei, r-nul Orhei
Beneficiari:	40,5 mii de locuitori (potențialii beneficiari ai serviciilor noului sistem de salubritate), 1500 de agenți economici și 30 de instituții publice
Bugetul total al proiectului/programului, mii lei:	4 218,6 mii lei
Suma alocată din FNDR, mii lei:	3 694,7 mii lei
Contribuția Solicitantului, mii lei:	523,88 mii lei
Alte surse, mii lei:	-
Buget valorificat, mii lei	4 218,6
Raportor (numele, prenumele, funcția)	Grosu Vadim, specialist cooperare externă, ADR Centru
Coordonator (numele, prenumele, funcția)	Jardan Viorel, director ADR Centru
Criteriile de evaluare	Analiza performanței
1. Relevanța	
În ce măsură obiectivul general și obiectivele specifice ale programului/proiectului contribuie la implementarea politicii de dezvoltare regională/rurală sau alte politici/documente strategice sectoriale relevante (spre exemplu: SNDR, SDR, strategiile de dezvoltare social-economică a localității / raionului, planurile de acțiuni, etc.)?	Proiectul se încadrează în prevederile Strategiei de dezvoltare regională Centru: Prioritatea 3 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice”, Măsura 3.2 „Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor solide, inclusiv colectarea separată, reciclarea și crearea poligoanelor moderne de stocare a deșeurilor nereciclabile”. Implimentarea acestui proiect va contribui direct la ocrotirea mediului ambiant și sănătății populației din regiune. Proiectul dat va avea un efect de multiplicare prin diseminarea experiențelor pozitive, obținute în domeniul colectării selective a deșeurilor, în localitățile Republicii Moldova. Acțiunea proiectului este în acord cu prevederile politicii ecologice naționale în domeniul

	<p>managementului deșeurilor și anume cu Strategia Națională de Dezvoltare Regională, Programului „Satul Moldovenesc” 2005-2015, Strategia de Dezvoltare Regională 2010-2016, Programul Național de valorificare a deșeurilor de producție și menajere, Concepția salubrității localităților Republicii Moldova, Regulamentul local cu privire la salubritatea teritoriului și menținerea ordinii sanitare în or. Orhei. Proiectul dat va avea un impact major sporit asupra mediului și situației ecologice din localitate, corelând destul de avantajos cu alte proiecte finanțate din fondurile publice și private care se implimentează în or. Orhei și localitățile rurale vecine ce vizează reconstrucția sistemelor de alimentare cu apă potabilă și canalizare, construcția unei noi stații de epurare, construcția uzinei de prelucrare a deșeurilor pe baza metodologiilor noi ecologice.</p>
<p>În ce măsură conținutul programului/proiectului corespunde necesităților specifice ale grupurilor țintă?</p>	<p>În or. Orhei și localitățile rurale vecine actualmente se atestă o situație de mediu precară și o cultură ecologică nesatisfăcătoare care are impact negativ considerabil asupra structurii sănătății populației din regiune. Poligonul orășenesc Orhei care este amplasat în zona rezidențială a orașului este arhiplin, prezentînd un real pericol pentru sănătatea oamenilor prin poluarea apei și a solului. Scurgerile de substanțe nocive, rezultate din procesul de degradare a deșeurilor deversează direct în r. Răut. În același timp cartierele orașului nu sunt așezate compact preponderent fiind amplasate pe pante cu dicivități mari (urcușuri, povârnișuri) ca rezultat al acestei amplasări geofizice a orașului, devine problematică transportarea deșeurilor.</p> <p>Proiectul propus va contribui considerabil întru îmbunătățirea aspectului general al or. Orhei și celor 4 localități rurale vecine, minimizînd impactul negativ asupra mediului și sănătății populației, asigurînd nivelul ecologico-sanitar corespunzător, prevenind poluarea surselor funciare și acvatice. Implimentarea acestuia prevede acumularea selectivă, sortarea și transportarea deșeurilor la întreprinderile de prelucrare de profil. În scopul soluționării complexe a problemei salubrității și amenajării durabile a teritoriului or. Orhei și a celor 4 localități rurale vecine (satele: Mitoc, Pelivan, Step-Soci, Bolohan) se prevede concomitent crearea noului sistem comunal regional de salubritate integră, dotarea lui tehnică, corespunzătoare cu crearea unei infrastructuri adecvate de acumulare, transportare, depozitare și valorificare a deșeurilor.</p>

<p>Există un cadru logic al programului/proiectului? Care este calitatea acestuia. Intervenția logică este clară ?</p>	<p>Proiectul respectiv dispune de cadrul logic. Astfel în linii generale, calitatea cadrului logic este acceptabilă, deoarece conține toate elementele constructive și descrie suficient de clar logica intervenției propuse. În același timp, nu coincid declarațiile privind contribuția localității/lor prezentată documental în proiect (Nota conceptuală a bugetului proiectului) cu cea declarată în Matricea Cadrului Logic.</p> <p>Cu toate acestea, logica privind ordinea desfășurării activităților în cadrul proiectului este un pic inversată, ceea ce poate duce la apariția unor riscuri serioase în plan de implementare a proiectului.</p> <p>La fel, nu există o delimitare clară între rezultate, produse și indicatorii care-i reprezintă.</p>
<p>Indicatorii stabiliți la nivel de obiective, rezultate și produse corespund criteriilor SMART?</p>	<p>În matricea cadrului logic unii indicatorii sunt expuși neclar: cum ar fi cei indicați la obiectivul 3.3 Nivelul ridicat de conștientizare și responsabilitate a populației. Nu e clar cum pot fi măsurați astfel de indicatori precum:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Populația localităților, familiarizată, informată și bine instruită; - Participarea populației comunităților în acțiunile și activitățile de amenajare-salubritate din inițiativa proprie; - Locuri de agrement – amenajate; - Parcuri și scuaruri înverzite; - Schimbarea aspectului regiunii. <p>Unii indicatori cum ar fi: îmbunătățirea condițiilor mediului ambiant: apa, aer, sol; Schimbarea aspectului regiunii; îmbunătățirea sănătății populației din localitățile date constituie mai mult niște efecte.</p> <p>Alți indicatori, cum ar fi: Participarea populației comunităților în acțiunile și activitățile de amenajare-salubritate din inițiativa proprie, sau Locuri de agrement – amenajate, ori parcuri și scuaruri înverzite ar intra, mai degrabă în categoria rezultatelor, care duc la atingerea unui astfel de obiectiv, precum „Nivelul ridicat de conștientizare și responsabilitate a populației” – adică s-a realizat acest rezultat, ori nu; în ce măsură; câte locuri de agrement au fost/vor fi amenajate, câte parcuri și scuaruri au fost/vor fi înverzite, ce număr de populație a participat în acțiunile și activitățile date etc.</p> <p>Per general, însă, indicatorii sunt stabiliți bine și corespund criteriilor SMART.</p>
<p>În ce măsură riscurile și ipotezele au fost analizate și luate în considerație în procesul de elaborare/planificare a programului/proiectului?</p>	<p>Precondițiile și riscurile nu au fost specificate în cadrul logic în măsura cuvenită. Precondițiile, care din start presupuneau succesul proiectului, nu au fost analizate. Riscurile denumite în cadrul logic sunt mai mult niște riscuri care pot fi controlate și înlăturate de către implementatorii proiectului. În conținutul proiectului nu există un mecanism de management al riscurilor.</p>

<p>Au fost introduse careva modificări în cadrul proiectului? Dacă da, în ce măsură acestea au dus la îmbunătățirea acestuia?</p>	<p>Conform cererii de finanțare, modificările de ordin conceptual sau operațional efectuate au fost neesențiale, dar care au dus la îmbunătățirea calității rezultatelor proiectului. Per general a fost clar întocmită atât cererea de finanțare, cât și bugetul. S-a ținut cont de faptul că deja există o întreprindere de salubritate dotată, care activează eficient și are niște mecanisme clare de gestionare a serviciului dat.</p> <p>Modificarea a ținut de proiectul de execuție a obiectului „Platformă pentru depozitarea selectivă a deșeurilor solide (tip 4+1)”, care prevedea ca acoperișul platformei să fie executat din policarbonat. Propunerea de a instala un acoperiș din tablă zincată, în scimbul celui de policarbonat, în vederea asigurării durabilității Platformei și utilizării acesteia pe o perioadă mai îndelungată, a fost acceptată și inclusă în proiectul de execuție. Ca urmare, platformele de precolectare a deșeurilor sunt funcționale și în stare ideală și până în ziua de astăzi</p>
<p>2. Eficienta</p>	
<p>Au fost alocate suficiente resurse în program/proiect pentru a asigura atingerea obiectivelor/ rezultatelor propuse? Au fost acestea utilizate în mod adecvat/optim?</p>	<p>Sursele financiare necesare pentru implementarea proiectului au fost mobilizate la timp și în volumul planificat. Cu toate acestea, ar fi fost bine de prevăzut în bugetul proiectului ca mașinile de tip EURO să fi fost în număr de 2, ținând cont de deservirea acestui număr de 300 de eurocontainere din metal achiziționate, cu capacitatea de 1,1 m3. Indiferent de faptul că mașina a fost una nouă și de calitate înaltă, totuși, deservirea a 300 de containere (cu extinderea și a numărului de platforme prin localități) urmează să ducă la uzură, iar ulterior și la reparația acestei mașini de neînlocuit, în caz de defecțiuni. În funcție de acest lucru, deservirea acestor platforme ar deveni imposibilă, iar serviciul de salubritate defunct, pentru perioada reparației autospecialei.</p> <p>Pe parcursul implementării proiectului, din FNDR a fost valorificată suma de 3695,6 mii lei.</p> <p>Contribuția applicantului de 523,87 mii lei, care prevedea „Lichidarea gunoiștilor neautorizate”, „Achiziționarea și instalarea urnelor stradale”, „Achiziționarea calculatoarelor pentru întreprindere”, „Achiziționarea Imprimantei și a multiplicatorului”, „Salarizarea managerului de proiect și a specialistului coordonator”, a fost alocată și prezentate dovezile. Mai puțin a putut fi prezentată dovada, cel puțin din punct de vedere financiar, de „Lichidare a gunoiștilor neautorizate”.</p> <p>Proiectul a fost finalizat cu succes, iar continuitatea acestuia și calitatea serviciilor oferite, chiar și după depășirea unei perioade de 7-8 ani, dă dovadă că resursele au fost alocate în mod adecvat.</p>

<p>A fost respectat planul de implementare? Activitățile au fost implementate la timp?</p>	<p>Contractarea antreprenorilor și a companiilor de livrare a utilajului și tehnicii a fost efectuată în termeni utili și la costuri rezonabile. Contractele de livrare a bunurilor materiale au fost executate satisfăcător, cu devieri nesemnificative în timp, care nu au influențat negativ desfășurarea proiectului.</p> <p>Lucrările de construcție a platformelor de precolectare a deșeurilor menajere solide, unde urmau să fie amplasate containerele, la fel au fost executate calitativ și în termeni rezonabili – fără careva abateri de la termenii contractuali, stabiliți în contractul nr. 15/6 semnat cu Î. M. „Servicii Comunal-Locative Orhei” la data de 30.05.2011.</p>
<p>Care au fost produsele programului/proiectului obținute? Au fost acestea calitative și livrate în timp, precum și conform bugetului alocat?</p>	<p>Calitatea produselor proiectului variază de la caz la caz.</p> <p>În perioada respectivă au fost construite 15 platforme pentru colectarea selectivă a deșeurilor menajere solide, au fost achiziționate 300 eurocontainere pentru colectarea deșeurilor, 135 de lăzi din plasă metalică (pubele), 1 autospecială pentru transportarea deșeurilor cu încărcare laterală, 1 autospecială de tip EURO pentru transportarea deșeurilor cu încărcare din spate, 1 presă PGP-4 de balotare a plasticului, 7000 buclele informaționale, 20 postere, 8 panouri informative.</p> <p>Platformele pentru amplasarea containerelor sunt construite din carcasă metalică, având fundația din beton. La momentul evaluării proiectului respectiv, toate produsele din proiect erau funcționale, îngrijite, reparate. Serviciul de salubritate funcționează în regim normal atât în or. Orhei, cât și în localitățile partenere. Excepție este satul Step-Soci, care încă în anul 2013 a decis să iasă din parteneriatul proiectului, indiferent că pe teritoriul acestui sat au fost construite 2 platforme.</p> <p>Autospeciile și presa pentru balotarea plasticului procurate au fost inițial de o calitate acceptabilă. Cu toate acestea, autospeciala de marcă Gaz-3309 necesită în prezent tot mai des reparată. Presa pentru balotarea plasticului nu se mai isprăvește cu capacitatea plasticului colectat, dar, cu toate acestea, este încă funcțională și exploatată la maximum.</p>
<p>3. Eficacitatea (Rezultativitatea)</p>	
<p>Care sunt rezultatele obținute până în prezent în urma implementării programului/proiectului (în conformitate cu indicatorii stabiliți), precum și nivelul de calitate a acestora?</p>	<p>Ca urmare a implementării proiectului, au fost obținute următoarele rezultate:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Un sistem de salubritate extins și modernizat. - Un serviciu de salubritate eficient. - Deșeuri colectate și selectate din or. Orhei și 4 localități rurale învecinate. - Populație conștientizată și responsabilizată privind colectarea selectivă și depozitarea deșeurilor. - 13 300 de Contracte, încheiate cu consumatori

	<p>casnici;</p> <ul style="list-style-type: none"> - 730 de Contracte, încheiate cu agenți economici; - 34 de instituții publice deservite. <p>La momentul evaluării, proiectul a dat dovadă de efectul multiplicator. Serviciul de salubritate s-a extins; a fost suplinit parcul de mașini; au fost achiziționate și amplasate, pe alocuri, noi pubele pentru plastic.</p> <p>Sistemul de gestionare a deșeurilor menajere solide, prin colectare în containere și transportare la poligonul autorizat de depozitare a deșeurilor este eficient și funcționează atât în mun. Orhei, cât și în localitățile învecinate. Se duc tratative privind extinderea serviciului și în alte localități învecinate.</p> <p>În mun. Orhei, cât și în localitățile incluse în proiect se desfășoară activ lucrările de amenajare și salubritate a localităților. În cadrul acestor activități sunt reparate și renovate, practic, toate obiectivele, echipamentele și tehnica specială (Platformele de acumulare selectivă a DMS; containerele și tomberoanele pentru DMS; Autospeciiale ș.a.), care fac parte din sistemul unic de salubritate creat.</p>
<p>Toate grupurile țintă au acces la / pot utiliza rezultatele / serviciile programului/proiectului?</p>	<p>Din discuțiile cu locuitorii localităților beneficiare, aceștia sunt satisfăcuți de calitatea serviciilor de salubritate oferite de întreprinderea municipală „Servicii Comunal-Locative” Orhei și de modul de funcționare a serviciului de salubritate. Din cele relatate, nu există careva restricții pentru grupurile-țintă și beneficiari finali de a se conecta și a beneficia de serviciile întreprinderii de salubritate. Toți au acces la serviciile programului proiectului și se pot bucura de acestea, doar că în acest sens, trebuie să semneze contractul cu întreprinderea de salubritate.</p>
<p>În ce măsură sistemul de MBR¹ aplicat a contribuit la un proces de luare de decizii eficient?</p>	<p>La faza inițială, în proiectul dat nu a existat un sistem de MBR. Acesta, practic, a fost organizat mai mult la nivel intuitiv, după o anumită logică de idei și avea drept scop realizarea calitativă a rezultatelor pentru atingerea obiectivelor aflate la baza proiectului. În procesul decizional, întru realizarea obiectivelor au fost antrenați, în mod regulat, atât beneficiarul cu partenerii săi, pe de o parte, cât și ADR Centru sub supravegherea MDRC (Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor) pe de altă parte. Pentru atingerea obiectivelor, de la bun început au fost întocmite Note informative, care se pronunțau lunar referitor la activitățile implementate în proiect, iar în cazul apariției a careva dificultăți, se organizau ședințe la ADR Centru, la MDRC, sau în teritoriu, pentru aplanarea situațiilor de conflict apărute. Toate discuțiile duse și concluziile la care se ajungea în procesul discuției erau incluse în procese verbale.</p>
<p>A fost aplicat un mecanism de</p>	<p>Proiectul respectiv dispune de cadrul logic. Astfel în</p>

¹ Sistemul de monitorizare și evaluare bazat pe rezultate

<p>management al riscurilor? Cât de efectiv a fost aplicat acesta în atenuarea riscurilor?</p>	<p>linii generale, calitatea cadrului logic este acceptabilă, deoarece conține toate elementele constructive și descrie suficient de clar logica intervenției propuse. În același timp, nu coincid declarațiile privind contribuția localității/lor prezentată documental în proiect (Nota conceptuală a bugetului proiectului) cu cea declarată în Matricea Cadrului Logic.</p> <p>Cu toate acestea, logica privind ordinea desfășurării activităților în cadrul proiectului este un pic inversată, ceea ce poate duce la apariția unor riscuri serioase în plan de implementare a proiectului.</p> <p>Totodată precondițiile și riscurile nu au fost specificate în cadrul logic în măsura cuvenită. Precondițiile, care din start presupuneau succesul proiectului, nu au fost analizate. Riscurile denumite în cadrul logic sunt mai mult niște riscuri care pot fi controlate și înlăturate de către implementatorii proiectului. În conținutul proiectului nu există un mecanism de management al riscurilor.</p> <p>Deși riscurile, în cazul proiectelor legate de Managementul Deșeurilor Solide, în mare parte erau asemănătoare și per general puteau fi influențate de lipsa de finanțare deplină, lipsa unui cadru legislativ, existența factorului politic, etc., acestea, totuși, se implementau diferit. În cazul proiectului dat, riscurile, de facto, au fost diminuate datorită faptului că obiectivele, per general, erau legate de achiziții de bunuri și servicii – respectiv, de extinderea întreprinderii existente de salubritate. În caz că ar fi trebuit de construit un poligon de depozitare a deșeurilor, o stație de transfer - riscul de a nu implementa proiectul și de a nu atinge obiectivele stabilite, ar fi fost major.</p>
<p>În ce măsură rezultatele obținute au contribuit la atingerea obiectivelor programului/proiectului?</p>	<p>Proiectul, per general, este unul de succes, și poate fi considerat drept un proiect-pilot pentru regiune, de rând cu multe altele, datorită faptului că, pe parcursul implementării acestuia, din partea ADR Centru și a autorității de implementare a politicii de dezvoltare regională (MDRC) s-a făcut tot posibilul pentru a-l îmbunătăți, a-l finanța și implementa, întru atingerea tuturor obiectivelor.</p> <p>Resursele antrenate în proiect (materiale, financiare, umane, etc.) au contribuit la realizarea obiectivelor proiectului, iar în prezent, proiectul continuă să fie unul funcțional și bine pus pe roate. Populația localităților vizate beneficiază de servicii calitative și îmbunătățite de salubritate, iar întreprinderea municipală își extinde atât garajul cu tehnică și utilaje, cât și aria de acoperire a serviciilor oferite.</p>
<p>4. Impactul</p>	
<p>Care este impactul proiectului deja observat și cel potențial? A reușit</p>	<p>Proiectul dat generează un impact direct considerabil, contribuind la:</p>

<p>programul/ proiectul să contribuie eficient la atingerea obiectivului general?</p>	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea Strategiei de dezvoltare regională; - diminuarea poluării mediului ambiant în localitățile respective, inclusiv prin reducerea volumului de gunoi depozitat neautorizat; - reducerea considerabilă a riscului de îmbolnăvire a populației datorită lichidării gunoiștilor neautorizate; - îmbunătățirea imaginii localităților respective. <p>Printre efectele indirecte potențiale pozitive ale proiectului pot fi enumerate următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - îmbunătățirea calității vieții populației din localitățile respective; - creșterea calității apelor din localitățile menționate; - crearea condițiilor benefice pentru dezvoltarea fluxului de investiții și dezvoltarea turismului.
<p>Au existat/există factori externi eventuali, care au pus/ar putea pune în pericol atingerea impactului programului/proiectului?</p>	<p>Proiectul vizat și-a atins obiectivele pe deplin. Nu au existat careva efecte negative, care să fi pus în pericol parcursul implementării proiectului, sau atingerea impactului de către acesta. Durabilitatea proiectului a fost asigurată ulterior de către aplicant, parteneri și întreprinderea municipală „Servicii Comunal-Locative” Orhei, iar continuitatea proiectului este asigurată și până în prezent, având ca efect extinderea serviciilor de salubritate și în alte localități.</p>
<p>Care sunt efectele directe și indirecte, potențiale și/sau deja manifestate, sub aspect pozitiv sau negativ?</p>	<p>În scopul amplificării impactului într-o perspectivă de lungă durată, partenerii proiectului trebuie să-și onoreze obligațiunile asumate față de populația localităților beneficiare prin crearea condițiilor adecvate de trai și sănătate.</p> <p>Pentru funcționarea eficientă a sistemului integrat de colectare, transportare și depozitare a deșeurilor APL-urile, principalii parteneri ai proiectului, ar trebui să aibă la dispoziție instrumente de constrângere, inclusiv posibilitatea de a aplica sancțiuni administrative persoanelor, care nu se conformează regulilor stabilite, ce țin de colectarea și evacuarea deșeurilor. În absența acestor pârghii, majoritatea sarcinilor legate de consolidarea procesului de guvernare a deșeurilor este greu de îndeplinit. De asemenea, este importantă introducerea anumitor prevederi legislative, care ar obliga toată populația să plătească pentru serviciile acordate.</p> <p>Concomitent, pe lângă instrumentele de constrângere, APL-urile trebuie să:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aibă un rol pro-activ în conștientizarea și informarea permanentă a populației; - asigure o strânsă cooperare cu serviciile desconcentrate, instituțiile de învățământ, agenții economici, societatea civilă și alte grupuri țintă; - elaboreze programe complexe de educație civică, menite să asigure îmbunătățirea continuă a mediului înconjurător și să le implementeze împreună cu

	<p>actorii sus menționați.</p> <p>Numai în cazul în care autoritățile publice locale își vor asuma responsabilitatea de a îndeplini sarcinile expuse mai sus (iar în cazul proiectului vizat, autoritățile îndeplinesc aceste sarcini), va fi posibilă generarea unor efecte pozitive, care vor contribui substanțial la atingerea obiectivului general. În caz contrar, vom avea aceleași poligoane temporare de depozitare a deșeurilor, care, într-un final, vor fi arse și/sau astupate cu înveliș de pământ, pentru a prezenta o situație falsă legată de gestionarea corectă și eficientă a deșeurilor menajere solide, în realitate, însă, creând daune extrem de mari mediului ambiant.</p>
<p>5. Durabilitatea</p>	
<p>Există posibilitatea menținerii sau dezvoltării ulterioare ale beneficiilor proiectului după finalizarea lui sau a asistenței externe?</p>	<p>Ideea proiectului este una binevenită, ținând cont de faptul că obiectivele propuse au fost atinse. Durabilitatea instituțională și financiară este și urmează să fie asigurată și în continuare de către Î.M. „Servicii Comunal-Locative” Orhei.</p> <p>Totodată a fost adoptată o politică tarifară echitabilă. Consiliul de administrare a întreprinderii, de rând cu primarii localităților și consilierii locali ai localităților partenere au stabilit cuantumul tarifului lunar per consumator de 9,41 – 11,00 lei lunar și per agent economic de 117,78-121,02 lei pentru 1m³ (în funcție de distanța dintre localități și poligonul de depozitare a deșeurilor).</p> <p>Pentru buna funcționare a serviciului de colectare, sortare și valorificare a deșeurilor menajere, prin intermediul proiectului implementat din FNDR a fost procurat utilaj și echipament necesar pentru buna funcționare a serviciului de salubritate.</p> <p>Ținând cont de faptul că obiectivele stabilite au fost atinse, iar întreprinderea prezintă un succes în plan de gestionare corectă și eficientă a deșeurilor, durabilitatea proiectului ar putea fi influențată pozitiv și de pe urma asistenței externe, începând de la finanțarea unor activități de consolidare a capacităților întreprinderii, până la nivel de achiziționare de noi utilaje, mașini, linii de sortare și construcții de poligoane.</p> <p>În cadrul proiectului USAID „Modernizarea serviciului de salubritate, prin procurarea și instalarea echipamentului performant”, au fost procurate 1 Autospecială de marcă KAMAZ cu capacitatea de 14 m³, 1450 tomberoane de plastic (750 cu V=240 l., 700 cu V=120 l.), 100 containere de metal cu V=0,9 m³., în sumă de 1 752 500 lei.</p> <p>Acest proiect a permis soluționarea problemei transportării deșeurilor menajere de pe întreg teritoriul localității și, totodată, problema evacuării la timp, conform graficului de evacuare a deșeurilor,</p>

	<p>excluzând depozitățile haotice de gunoi, formarea gunoiștilor neautorizate.</p>
<p>Există un plan de durabilitate ca parte integrală a designului proiectului? Sunt alocate resursele necesare pentru implementarea lor? Sunt responsabilitățile părților stipulate clar?</p>	<p>Beneficiarii au elaborat în 2013 un plan concret de durabilitate a rezultatelor proiectului pentru perioada 2013-2015. Anual, erau prezentate Note informative privind activitățile desfășurate de către Aplicant/parteneri pe parcursul anului/anilor conform prevederilor Planului de asigurare a durabilității proiectului. Ultima Notă Informativă din 12.08.2020 ne aduce la cunoștință faptul că, practic toate activitățile preconizate în acesta au fost finalizate, iar aplicantul și partenerii au contribuit eficient la extinderea serviciului de salubritate, la conștientizarea populației și la realizarea obiectivelor proiectului.</p> <p>Deși au trecut peste 7 ani de la momentul transmiterii bunurilor în gestiunea primăriilor și, respectiv, a Î. M. „Servicii Comunal-Locative” Orhei produsele proiectului sunt păstrate cu grijă, sunt reparate, îngrijite și restabilite în circuitul funcțional al serviciului de salubritate.</p> <p>Acordul de parteneriat semnat între ADR Centru, aplicant și parteneri, a fost respectat (excepție a fost localitatea Step-Soci), iar obligațiunile părților, menționate în acesta, au fost îndeplinite pe deplin.</p>
<p>Există responsabilități asumate (ownership) din partea beneficiarilor programului/proiectului? Sunt suficiente capacități instituționale și manageriale ca să asigure continuitate și utilizarea eficientă a beneficiilor programului/proiectului?</p>	<p>Primăria mun. Orhei și-a asumat responsabilitatea de a moderniza, extinde și întreține Î. M. „Servicii Comunal-Locative” Orhei. Tot primăria Orhei a fost cea, care a elaborat Planul de asigurare a durabilității proiectului, și care a ținut cont de respectarea planului de acțiuni prevăzut în acesta, precum și a termenelor de îndeplinire a acestuia. Îndeplinirea măsurilor menționate în Plan a dus la aceea ca intenția de regionalizare a guvernării deșeurilor să fie realizată cu succes în Regiunea de dezvoltare Centru. Întreprinderea Municipală de salubritate are suficiente capacități instituționale și manageriale ca să asigure continuitatea și utilizarea eficientă a beneficiilor proiectului.</p> <p>În perioada anilor 2015-2020, de către primăria mun. Orhei, în colaborare cu operatorul de salubritate – Î. M. „SCL” Orhei au fost planificate și organizate campanii sistematice de eradicare a fenomenului de depozitare neautorizată a deșeurilor. Totodată au fost desființate depozitele neautorizate de deșeuri din localitate și din zona adiacentă – peste 15 depozite neautorizate de deșeuri. Pe parcursul anilor 2015-2020 au fost întreprinse diverse activități de</p>

	comunicare și educare, având ca grupuri țintă: colectivități locale (asociațiile de locatari, CCL) agenți economici, mediul asociativ.
Există un cadru de politici adecvat pentru menținerea corespunzătoare a beneficiilor/rezultatelor programului/proiectului?	Măsurile și acțiunile întreprinse în cadrul post-implementării proiectului dat de către primăria mun. Orhei, operatorului de salubritate Î. M. „SCL” Orhei (precum: lucrul permanent cu populația privind conștientizarea și informarea privind necesitatea colectării selective a deșeurilor și achitarea taxei pentru serviciile prestate; lichidarea gunoiștilor spontane și menținerea ordinii în preajma platformelor de colectare selectivă a deșeurilor și repararea celor deteriorate; stabilirea unui grafic de transportare a deșeurilor) a contribuit la creșterea capacității operatorului de salubritate și a APL de a atrage resurse externe pentru implementarea măsurilor de modernizare a serviciului de salubritate și lansarea unor noi activități economice, proiecte de infrastructură cum ar fi: „Construcția și reabilitarea drumurilor în mun. Orhei”, renovarea și construcția unor noi zone de agrement și recreere (Parcul „Ivanos”, parcul de distracții „OrheiLand”), reabilitarea infrastructurii blocurilor locative, terenurilor de joacă pentru copii, pavarea curților ș.a. Îndeplinirea măsurilor menționate mai sus ar putea face ca intenția de regionalizare a guvernării deșeurilor să fie realizată cu succes în Regiunea de dezvoltare Centru.
6. Aspecte transversale (cross-cutting)	
<p>Respectarea Drepturilor Omului:</p> <p>- În ce măsură programul/proiectul a contribuit la promovarea drepturilor omului?</p> <p>- În ce măsură programul/proiectul a ținut cont de grupurile vulnerabile în procesul de planificare? Care a fost grupul vulnerabil identificat și inclus social? A avut acesta de câștigat sau de pierdut în urma implementării proiectului?</p>	Proiectul nu are careva referințe care ar avea nemijlocit legătură cu promovarea drepturilor omului. Totodată, scopul final al proiectului este crearea unor condiții de viață mai bune pentru locuitorii celor 5 localități. Dreptul respectiv este garantat fiecărui cetățean al țării prin Legea fundamentală a statului - Constituția RM, articol 37 „Dreptul la un mediu înconjurător sănătos”.
<p>Respectarea egalității de gen</p> <p>În ce măsură programul/proiectul a ținut cont de aspectele de gen în procesul de planificare și implementare?</p> <p>Câte femei/fete și câți bărbați/băieți au beneficiat de rezultatele, produsele proiectului?</p>	Obiectivul proiectului țintește interesele populației din toate cele 5 localități indiferent de gen. În același timp, este prevăzut ca serviciile de colectare a deșeurilor să fie accesibile în măsura egală și bărbaților, și femeilor, fapt care asigură respectarea intereselor tuturor cetățenilor.

<p>Respectarea necesităților privind protecția mediului:</p> <p>S-a ținut cont de aspectele ecologice la etapa de elaborare, precum și implementare a programului/proiectului? Care a fost influența proiectului asupra stării mediului (pozitivă sau negativă) și ce măsuri au fost întreprinse pentru ameliorarea acestora?</p>	<p>Proiectul are drept scop primordial să reducă impactul negativ asupra mediului înconjurător prin consolidarea procesului de guvernare a deșeurilor în cele 5 localități din Regiunea de Dezvoltare Centru. Chiar dacă o analiză minuțioasă a impactului ecologic al proiectului nu a fost efectuat de la bun început, spectrul măsurilor identificate demonstrează în mod elocvent efectele majore pozitive ce vor urma în urma implementării acestuia. Prevenirea formării gunoiștilor neautorizate noi, precum și contribuția la lichidarea celor existente, extinderea maximal posibilă a serviciilor de colectare a deșeurilor menajere solide, diminuarea volumului de gunoi, grație introducerii și fortificării colectării selective a deșeurilor – sunt doar câteva exemple benefice, ce contribuie la remedierea stării mediului înconjurător.</p>
<p>Bună guvernare:</p> <p>Pe parcursul planificării și implementării programului/proiectului a fost asigurat modul participativ și transparența procesului decizional?</p>	<p>Rezultatele proiectului pot declanșa noi genuri de activitate, care ar avea un impact benefic asupra dezvoltării economice a regiunii și respectării drepturilor cetățenilor de a locui într-un mediu salubru. Materialele publicitare au fost plasate în fiecare localitate așa cum era prevăzut inițial. La primării au fost amplasate panourile informative, unde se menționează ca acest proiect este finanțat din sursele FNDR. De asemenea, pe containere au fost lipite stikere, privind importanța selectării deșeurilor.</p>
<p>Concluzii pe fiecare criteriu de evaluare:</p>	
<p>1. Managementul deșeurilor menajere solide constituie o problemă majoră în ameliorarea mediului ambiant, pentru creșterea nivelului de trai a populației și menținerea sănătății publice. Conceptul proiectului este unul relevant pentru dezvoltarea durabilă a localităților implicate în proiect;</p> <p>2. Este de menționat faptul că beneficiarii au dat dovadă de capacitate de absorbție și au reușit să realizeze obiectivele stabilite conform planului de implementare. Datorită faptului că Î.M. era deja creată, funcțională și organizată, dar și datorită faptului că s-a solicitat doar suplینirea tehnicii și echipamentului pentru buna funcționalitate a întreprinderii de salubritate, s-a ajuns la rezultate pozitive și calitative în termeni restrânși.</p> <p>3. Responsabilitatea sporită și activă a partenerilor proiectului a influențat pozitiv asupra eficacității proiectului. Aceștia au reușit să mobilizeze populația în vederea conștientizării populației despre importanța proiectului și atitudinea față de obiectivele propuse pentru a fi atinse. Astfel populația nu a creat impedimente proiectului, iar lucrările de construcție a platformelor au demarat, fără careva întârzieri, sau stopări. Ba mai mult decât atât, chiar și după 7 ani de activitate, s-a observat și din discuțiile cu populația, că aceasta știe să aibă grijă de platformele și containerele de care dispun, și să aprecieze meritele celor implicați.</p> <p>5. Durabilitatea rezultatelor proiectului în mare măsură depinde de atitudinea proactivă a aplicantului și a partenerilor lui în realizarea propriilor responsabilități. Bunurile generate în rezultatul implementării proiectului au fost transmise în gestiune Î.M. „SCL” Orhei și sunt păstrate în condiții adecvate. Condițiile de depozitare și păstrare a acestor bunuri sunt acceptabile. Există garajul întreprinderii de salubritate, care se ocupă de întreținerea, repararea și depozitarea parcului de mașini și utilaje aflat la balanța întreprinderii. Este păstrată integritatea bunurilor obținute în cadrul proiectului, iar utilizarea acestora este conform destinației. Amenajarea și</p>	

întreținerea teritoriului adiacent platformelor de colectare a deșeurilor este corespunzătoare;

6. Situația în cadrul acestui proiect este una pozitivă, de succes datorită faptului că a fost gestionată eficient, a fost organizată o bună executare atât a lucrărilor de construcție, cât și de întreținere a bunurilor. Populația localităților implicate în proiect a fost informată în măsura cuvenită. Atât Întreprinderea Municipală, cât și primarii localităților beneficiare s-au implicat activ în procesul de conștientizare a populației, ceea ce a adus roade scontate în privința extinderii serviciului pe teritoriul localităților vizate. Astfel de proiecte contribuie la instituirea unei imagini pozitive asupra instituțiilor responsabile (ADR / MADRM), cât și a procesului de dezvoltare regională propriu zis pe întreg spațiul geografic al Republicii Moldova.

Recomandări cheie (în ordinea gradului de importanță și adresate principalelor părți interesate):

Aplicantul și partenerii lui vor:

1. continua lucrul cu populația în vederea conștientizării, importanței colectării deșeurilor și depozitării conform normelor legale, precum și necesităților de achitare a serviciile acordate;
2. identifica soluții pentru extinderea serviciului de salubritate, prin acțiunile sale.
3. menține curățenia în jurul platformelor de colectare a deșeurilor menajere;
4. lichida gunoiștile neautorizate rămase;
5. vor căuta modalitate de a conlucra cu finanțatori externi privind crearea unei Întreprinderi de salubritate regionale, cu stații de sortare, cu poligon modern, etc.;
6. continua să asigure durabilitatea proiectului implementat.

În perspectivă, ar fi bine ca obligațiunea privind implementarea proiectelor să fie în gestionarea deplină a beneficiarilor (aplicanților), fapt ce va duce la respectarea disciplinei operaționale și va asigura creșterea responsabilității față de soarta de mai departe a rezultatelor proiectelor.

Este binevenit ca în perspectivă, cererile de finanțare a proiectelor în domeniul managementului deșeurilor solide menajere să fie însoțite de studiu de fezabilitate, care ar demonstra oportunitatea creării și organizării serviciului de salubritate cu toată infrastructura necesară, precum și rezultatele unui sondaj privind opinia publică în acest scop.

De asemenea, este important ca în cererea de finanțare să fie prevăzut un paragraf dedicat managementului riscurilor.

III. Realizarea indicatorilor de produs și rezultat în cadrul proiectului

Nr. d/o	Indicatori planificați:	Rezultatele principale atinse la finele proiectului	Notă
1.	Autospeciale	2	Îndeplinit 100% din FNDR
2.	Urne stradale	500	Îndeplinit 100% contribuția aplicantului
3.	Containere de tip EURO pentru colectarea DMS	300	Îndeplinit 100% din FNDR
4.	Presă de balotat plastic	1	Îndeplinit 100% din FNDR
5.	Platforme de precollectare a deșeurilor	15	Îndeplinit 100% din FNDR
6.	Pubele pentru plastic	135	Îndeplinit 100% din FNDR
7.	Chelțuilei pentru amenajări și protecția mediului	30,00	Aplicantul și partenerii din cadrul proiectului și-au îndeplinit atribuțiile față de proiect, privind cofinanțarea – au achiziționat și instalat urnele stradale în localități; au amenajat teritoriile din jurul platformelor, au lichidat gunoșiile neautorizate. ADR Centru nu dispune de acte confirmative privind sumele alocate pentru lichidarea gunoștilor, dar dispune de Note informative, în care s-a menționat că î. M. „SCL” Orhei, împreună cu primăria mun. Orhei au planificat și organizat campanii sistematice de eradicare a fenomenului de depozitare neautorizată a deșeurilor.

Indicatori de rezultat

1.	Localități beneficiare de serviciu de salubritate	4	După finalizarea proiectului și transmiterea bunurilor către primăria mun. Orhei, comuna Step-Soci a decis să părăsească parteneriatul, întrucât beneficiază de doar 2 platforme pentru precollectarea deșeurilor. Pentru a rămâne în parteneriat avea nevoie și de containere din plastic, pentru consumatorii casnici V=120 l. Primăria Orhei și î. M. „SCL” Orhei nu găsiseră la acel moment pârghiile pentru a finanța astfel de solicitări, iar ADR Centru nu a reușit să convingă com. Step-Soci de a rămâne în parteneriat.
----	---	---	--

Nr. d/o	Indicatori planificați:	Rezultatele principale atinse la finele proiectului	Notă
3.	Persoane informate	40500	reprezentativitate îndeplinit 100% din FNDR, restul rămâne a fi realizat din contribuția partenerilor
4.	Campanii de conștientizare, inclusiv publicații în presa locală	2	îndeplinit 100%
	buclete/pliante informaționale	7000	îndeplinit 100% din FNDR, restul rămâne a fi realizat din contribuția partenerilor
	postere informaționale	20	îndeplinit 100% din FNDR, restul rămâne a fi realizat din contribuția partenerilor
	panouri informative pentru campanii de conștientizare	8	îndeplinit 100%
5.	Contracte încheiate în vederea colectării deșeurilor menajere separate		
6.	Consumatori casnici	13300	29750 consumatori casnici au încheiat 13300 contracte cu I.M. „SCL” Orhei
7.	Agenți economici	730	
	Instituții publice	34	

IV. Lista persoanelor intervievate:

Nr.	Numele, Prenumele	Funcția
1.	Tudor Mesina	ex-director ADR Centru
2.	Pavel Verejanu	primar orașul Orhei
3.	Veaceslav Zaporozjan	primar satul Pelivan
4.	Alexei Cojocari	primar satul Mitoc
5.	Valentin Munteanu	director interimar Î. M. "Servicii Comunal- Locative" Orhei
6.	Nicanor Pulbere	ex-director Î. M. "Servicii Comunal- Locative" Orhei
7.	Vitalie Colun	ex-primar or. Orhei
8.	Mihail Bacioi	ex-primar s. Step-Soci
9.	Valeriu Corobcă	ex-inspector șef, Inspectia Ecologica Orhei
10.	Grigore Barbu	ex-primar, satul Pelivan
11.	Lilian Cotruță	ex-primar satul Bolohan
12.	Ion Platon	arhitect-șef al raionului Orhei
13.	Alexandru Țăranu	ex-arhitect-șef al orașului Orhei
14.	Vasile Guștiuc	ex-medic-șef al Centrului de Sănătate Publică Orhei
15.	Iurie Siloci	ex-șef Direcția situații excepționale
16.	Iurie Garștea	ex-manager de proiect

Lista documentelor analizate

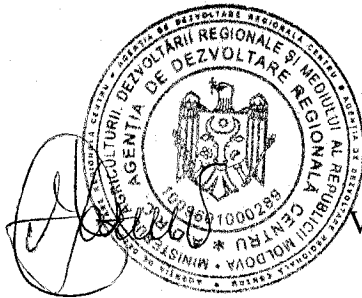
1. Cererea de finanțare a proiectului
2. Mapa privind monitorizarea post-proiect cu documentele incluse.
3. Actele de primite-predare
4. Contractele cu furnizorii/ prestatorii de servicii
5. Procesele verbale ale ședințelor cu aplicantul și/sau partenerii
6. Scrisori de intrare/ieșire

Raportor

Vadim GROSU, specialist Secția planificare și cooperare regională ADR Centru

Coordonator

Viorel JARDAN, director ADR Centru